

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm||
Qvadrpedvm

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLV.

VD18 90528808

Caput I.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10966

PETRI CASTELLI, ROMANI,
EXETASIS

DE

Hyaena Odorifera, Zibethum Gignente, quae
Civetta vulgo appellatur.

CAPIT I.

In rebus arduis indagandis exacta, et sedula opus esse cogitatione, longaque meditatione, et quo quisque iudicio, et ratione magis pollet, eo facilius obstructa referare, recondita promere, et inaccessa ascendere, satis cuique patens est. Unde, cum inquiritur, *an antiquorum Hyanae nobis innotescant*, et vice versa, *an Zibeth ferax animal priscis innotuerit*, multis valde arduum omnino videatur. Necessum erit, diligenti peruestigatione nosuti, et magis iudicio, ac ratione, quam sensibus inniti, horum ut voti compotes evadamus, quare a nominis, quod multiplex est, explanatione initium ducentes *Civettam*, Ruellio *Sivettam*, animal nunc ita dictum, ex qua Zibethum colligitur, quamque *Catum Zibethicum* Matthiolus, Scaliger, Renodeus et alii vocarunt, *Mustelam* vero historiae insulae Virginianae Auctor censuit, *Zapetion* a Graecis recentioribus dici scripsit Renodeus, et a quibusdam *Cadopleptum* appellatur, HYAENAM ODORIFERAM nos nuncupabimus.

Quaestum

Nominum
enumeratio.Zebet
quid.

Porro huiuscemodi nomenclaturarum quaerendi etymon *Zibeth* Arabicum esse nomen, respondere licebit, apud Arabes enim huiusmodi nomen diverso, quamvis significato legitur. Nempe apud Serapionem cap. 121. de *Sedervam* his verbis: *Zebet, et est Algalia habens odorem bonum, et ingreditur in medicinis ad abscindendum fluxum sangui-*

nis, et ad casum capillorum. Et addit Sadervam esse dictum in lingua Persica, *et est res nigra cum quatunguntur lina in Haaman, et est herba, vel succus niger, ingrediens in medicinis odoriferis.* Citat autem Abenmesuai, Bedigoram, et Rafim, non autem Graecos, et ipse Rasis de eadem re agit lib. 3. ad Almans sub nomine *Scedram*, vel *Scedeguram*. Et Iudaeus apud Ianuensem in synonymis *Severam* vocavit, ex quibus constat Serapionis *Zebeth* aliud quid a nostro Zibetho esse, nec quid sit, id quod proposuit Serapio, imaginari queo, in mentem tantum venit Arabibus *Zebeth* significare rem odoratam, sicut *Galia* et *Algalia*, cum dicat hic Serapio *Zebeth* esse *Algali* unde extant compositiones non paucae *Galiae* nomine, ut *Gallia moschata*, *Gallia Alephangina*, *Gallia Sebellina*, etc. erit ergo *Gallia*, et *Algalia* odoramentum, unde *Zebeth* nostrum summe odoratum avorum nostrorum aetate tale sumfisse nomen censendum. Ita Simon Ianuensis *Zebeth* esse *Avicennae Galliam*, seu *Algali*, et animalis Arabici sudorem, de quo videtur fuisset locutus *Avicenna* lib. 2. c. 326. sumfisse, sed *Avicenna Zebeth*, et *Algalia* diversa res erit, a *Zebeth* et *Galia* Serapionis, quae herbae succus est, et a *Zebeth* videtur primo animali ipsi nomen *Zivettae* seu *Zebettae* fuisse impositum, a quo corrupto *Sivettae*, et *Civettae* nomenclatura ortum duxit. Quod si *Pandectario* fides aliqua est praec-

Algalia.

Avicennae
Zebeth.Cura
malis
odoriFanth
odoraVenat
Fanth

praestanda, quum *Zebet albahar* spumam maris interpretetur, *Zebet* forte *spumam* significabit, et non inapte nostro *Zibetho* aptabitur metaphora, siquidem, quum colligitur irato animali, quasi spumans adparet. Qui *Catum*, vel *Mustelam* dixe-

re, hoc animal inter feles silvestres reposuisse reor. Verum etiam si capitis fit aliqua similitudo, in caeteris tamen plurimum discrepant. Nos *Hyaenam odoratam* nuncupare maluimus, idque in sequentibus probabile ostendemus.

CAPUT II.

An Civetta sit Pardalis Antiquorum?

Cur animalia in odora.

Quaerit Aristot. sect. 13. probl. 4. Cur animantium nullum bene oleat, praeter pardalim, seu pantheram, haec namque propter suavem, quem spirat odorem, ad se feras illicet, quod pluribus exposuit Theophrastus ipse discipulus libro 6. de cau. plant. cap. 5. hisce verbis: *Omnino inter bruta, vel nullum, vel certe rarum admodum est, quod odorem persequitur gratia suavitatis, nisi per accidens, cum alimentum est tale. Quippe adpetitus ad ipsum pabulum, eiusque causa est. Siquid tamen etiam istiusmodi est, haudquaquam hominibus constat. Nam, et pardalim caeteris animalibus suaviter olere quidam affirmant, et venari in senecta nimirum bestias alliciendo gratia sui odoris. At nobis nullam odoris affert suavitatem. Nisi verum etiam illud dixeris, ut certe est verum, olfactum homines habere omnium ferme deterrimum. Itaque multi odores, suavitatesque eorum, vel gravitates, latere hominem possunt, et cap. 26. Animal nullum, inquit, penitus odoratum est, nisi quis pardalim dixerit belluis bene olere, retulit id etiam Plinius lib. 8. cap. 16. *Verunt scribens, odore earum mire solitari quadrupedes cunctas, sed capitis torvitate terreri. Quamobrem occultato eo, reliquas dulcedine invitatas corripunt. Dixerat enim Aristot. lib. 9. de Hist. An. cap. 7. Pantheram sese abscondentem venari dicunt, propterea, quod suo odore belluas delectari intelligat, propius enim ita accedunt, quas corripiat, huiusmodi autem suavem odorem, non belluae tantum sentiunt, sed sui odoris vim ipsa quoque pardalis sentit. Scriptum etiam reliquit Aelianus lib. 5. de Hist. Anim. cap. 40. Admirabilem quandam, et nobis occultam odoris**

Pantherae odoratae.

Venatus Pantherae.

*suavitatem olet pardalis, quam bene olendi praestantiam divino munere donatam, cum sibi propriam plane tenet, tum vero caetera animalia hanc eius vim praeclare sentiunt. Haec autem hoc modo venationem capit. Quum horum, quae ad victum opus sunt, eget, sese vel in loca fructibus densis consista, vel foliis vestita ita occultat, ut invenire difficilis, tantum respiret. Tum binuuli, dorcaedes, caprae silvestres, atque alia eiusmodi animalia quaedam suavis odoris illecebra attrahuntur, et proxime accedunt, illarum, quam mox de latebra exiliens ad praedam se rumpit, atque eam comprehendit. Est igitur Pardalis odorata. Addit Plinius: Panthera, et Tigris macularum varietate prope solae bestiarum spectantur, caeteris unus, ac suus cuiusque generis. Pantheris in candido macularum oculi. Haec autem duo, odor, nimirum, et maculae, Petrum Gillium, et alios, ut refert Gesnerus, induxerunt, ut crederent, nostram Civettam esse pardalim antiquorum. Quae opinio facile refellitur. Antiquorum enim panthera vera omnibus hoc aevo est nota, et multum differt a Civetta, immo Septalius in problematibus, Ioan. Faber, et alii negant pantheris suavem inesse odorem, sed bruta alimenti specie odorem istum insequi, hominibus autem ne antiquam gratum adparere. Sed, ut verum dicam, multorum animalium excrementa hominibus suaviter odorata videntur, quae Aristoteli, atque Theophrasto ignota fuerunt. Siquidem Plin. libro 28. de animali Cordylo Crocodilo simili verba faciens, *Alter inquit, illi similis, multum infra magnitudinem, in terra tantum, odoratissimisque floribus**

Error. P. Gillii.

Animalium excrementa odorata.